

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συνοπτική έκθεση πεπραγμένων του έτους 1999

1. Πεπραγμένα εντός Κέντρου

Α. Έκδοτικά προγράμματα.

1. 'Αρχεῖο 'Ιωάννου Κωλέττη.

Στὸ πρόγραμμα αὐτὸ συνεργάζονται οἱ ἐρευνητὲς τοῦ Κέντρου 'Αριστ. Στεργέλλης καὶ Σωτ. Ριζᾶς γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ τόμου Β' τοῦ 'Αρχείου 'Ιω. Κωλέττη. 'Ο πρῶτος συνέχισε τὴν ἐπεξεργασία τῆς ὕλης ποὺ θὰ περιληφθεῖ στὸν τόμο αὐτό, εἰδικώτερα δὲ ἀσχολήθηκε μὲ τὴ σύνταξη ἐπιτομῶν ἐγγράφων ἀπὸ τοὺς φακέλους τῆς συλλογῆς Βλαχογιάννη τῶν Γενικῶν 'Αρχείων τοῦ Κράτους μὲ ἀρ. 234 - 236. 'Ο δεύτερος ἀσχολήθηκε μὲ τὴ σύνταξη ἐπιτομῶν ἐγγράφων ἀπὸ τοὺς φακέλους 234Α καὶ 234Β.

2. Περιγραφικὸς κατάλογος τῆς σειρᾶς F.O. 78/97 - 221 τῶν βρεταννικῶν ἀρχείων.

'Η 'Ερευνήτρια κ. 'Ελένη Γαρδῖκα Κατσιαδάκη ὁλοκλήρωσε τὴ σύνταξη τοῦ Καταλόγου καὶ συνέταξε τὴν Εἰσαγωγὴ καὶ τὰ εὑρετήρια (Χρονολογικό, 'Αποστολέων - Παραληπτῶν, Τόπων ἀποστολῆς, 'Ονοματολογικό). Τὸ ἔργο ἔχει συνταχθεῖ ἀγγλικά, εἶναι ἑτοιμο γιὰ ἐκδοση καὶ θὰ καλύψει δύο τόμους· θὰ περιληφθεῖ στὴ σειρὰ «Μνημεῖα Νεοελληνικῆς 'Ιστορίας» μὲ τίτλο *Correspondence between the Foreign Office and the British Embassy and Consulates in the Ottoman Empire 1821 - 1832. A. Descriptive List*.

3. Χρονολόγιο τῶν γεγονότων ποὺ ἀφοροῦν τὴν 'Ελλάδα (15.8.1940 - 12.10. 1944) ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τοῦ Βρεταννικοῦ 'Υπουργείου τῶν 'Εξωτερικῶν (F.O. 371).

'Η 'Ερευνήτρια κ. Μαρία Σπηλιωτοπούλου συνέχισε καὶ ὁλοκλήρωσε τὸ πρόγραμμα μὲ τὸ ὁποῖο δημιουργεῖται βάση δεδομένων μὲ τὴν ἐγγραφὴ στὸν Η/Υ τῶν γεγονότων ποὺ ἀφοροῦν στὴν 'Ελλάδα κατὰ τὰ ἔτη 1940 - 1944 καὶ συγχρόνως τῶν λέξεων - κλειδιῶν κάθε ἐγγραφῆς. Τὸ Χρονολόγιο εἶναι ἑτοιμο γιὰ ἐκδοση καὶ θὰ περιληφθεῖ στὰ δημοσιεύματα τοῦ Κέντρου.

Τὸ Νοέμβριο τοῦ 1999 ἡ 'Εφορευτικὴ 'Επιτροπὴ τοῦ Κέντρου ἀπεφάσισε, μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Διευθυντρίας κ. 'Ελένης Μπελιᾶ, τὴ συνέχιση τοῦ προγράμ-

ματος και την έκδοση τόμου επί τη βάσει πληροφοριών για την ίδια περίοδο από τα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών της 'Αγγλίας (Special Operations Executives = SOE) και των ΗΠΑ (Office of Straterig Serviers = OSS) και την ανάθεση του προγράμματος και της εκδόσεως στους έρευνητές του Κέντρου Μαρία Σπηλιωτοπούλου, προκειμένου για το αρχείο SOE, και Σωτ. Ριζά, προκειμένου για το 'Αρχείο OSS. Κατόπιν αυτού, οι δύο έρευνητές άρχισαν έρευνα για την εντόπιση του υλικού το οποίο θα μικροφωτογραφηθεί από τα έν λόγω δύο αρχεία.

4. 'Επτανησιακή Προσωπογραφία 19ος 20ος αϊ.

Στο πρόγραμμα εργάσθηκαν ή 'Ερευνήτρια του Κέντρου κ. 'Ελένη Γαρδίκια Κατσιαδάκη, ή οποία είναι και ή υπεύθυνη του προγράμματος, ή Διευθύντρια του Κέντρου κ. 'Ελένη Μπελιά και ό 'Ερευνητής κ. Εύθ. Σουλογιάννης. 'Η κ. Κατσιαδάκη έπεξεργάσθηκε τους επί μέρους κανονισμούς της Προσωπογραφίας και άρχισε τη σύνταξη του άρχικού καταλόγου προσώπων, ή οποία έχει συμπληρωθεί κατά τὰ 3/4. 'Η κ. Μπελιά συνεργάσθηκε με την κ. Κατσιαδάκη στο σχεδιασμό του προγράμματος της Προσωπογραφίας, ιδιαίτερα σέ ό,τι άφορᾷ στήν αναζήτηση πηγών και την επισήμανση βιογραφικών στοιχείων. 'Ο κ. Σουλογιάννης άποδελτίωσε βιβλιογραφικά στοιχεία για άτομα έπτανησιακής καταγωγής που έζησαν και έδρασαν στή διασπορά, και συγκεκριμένα στήν Αίγυπτο, τὸ Σουδάν και την Αίθιοπία.

5. 'Εκδοση χφ. με τίτλο «Διονυσίου Μαρκοπούλου, 'Εμπόρου 'Απομνημονεύματα 1829 - 1905».

Τὸ χειρόγραφο αὐτὸ εντόπισε ή 'Ερευνήτρια του Κέντρου Κάλλια Καλιατάκη Μερτικοπούλου, ή οποία έκανε και την πρόταση νά έκδοθεί στή σειρά των δημοσιευμάτων του Κέντρου. Τὸν 'Απρίλιο του 1999 ή 'Εφορευτική 'Επιτροπή του Κέντρου άπεφάσισε, μετὰ από σχετική εισήγηση της Διευθυντρίας κ. 'Ελένης Μπελιά, νά περιληφθεί ή έκδοση του άπομνημονεύματος στα έρευνητικά - έκδοτικά προγράμματα του Κέντρου και νά άνατεθεί ή εκτέλεση του προγράμματος αυτού και ή έκδοση στήν 'Ερευνήτρια κ. Κάλλια Καλιατάκη Μερτικοπούλου. Στή συνέχεια ή κ. Καλιατάκη Μερτικοπούλου έμερίμνησε για τή μικροφωτογράφηση, φωτοτύπηση και ήλεκτρονική μεταγραφή του χφ.

Β. Πρόγραμμα Βιβλιογραφίας.

Συνεχίσθηκε ή εργασία για την προώθηση της 'Ιστορικής Βιβλιογραφίας από τὸ 1800 και έξής με σύνταξη δελτίων κατά συγγραφείς και εύρετηρίαση των δημοσιευμάτων από άποψη όνοματολογική, πραγματολογική και χρονολογική. Στὸ πρόγραμμα αὐτὸ εργάσθηκε έθελοντικά ό συνταξιούχος Συντάκτης του Κέντρου κ. Π. Μάτσης.

Γ. Έκδοση περιοδικού του Κέντρου.

Συγκεντρώνεται ή ύλη για την έκδοση του δευτέρου τόμου του περιοδικού του Κέντρου, ή οποία προβλέπεται ότι θα πραγματοποιηθεί εντός του έτους 2000. 'Η συμμετοχή στον τόμο της Διευθυντρίας και των έρευνητών του Κέντρου διαγράφεται ως εξής : 'Ελένη Μπελιᾶ, «'Ο Γεώργιος Δροσίνης και ή νεοελληνική εκπαίδευση»· 'Αριστ. Στεργέλλης, «Μεταθανάτια 'Ιωάννη Κωλέττη (Γύρω από τη Μεγάλη 'Ιδέα)»· Κάλλια Καλλιατάκη Μερτικοπούλου, «Οί Μοῦσες και οί χωρικοί. 'Η αγροτική Κρήτη και τὸ σχολεῖο στον ὕστερο 19ο αἰώνα»· Εὐθ. Σουλογιάννης, «Οί "Έλληνες στην Αἴγυπτο και ή πορεία της χώρας πρὸς την ανεξαρτησία (μέσα από τη συνέχιση των ἀγγλογαλλικῶν διενέξεων, 1905 - 1930)»· 'Ελένη Γαρδῖκα Κατσιαδάκη, «Δουλεία και 'Ελληνική 'Επανάσταση»· Μαρία Σπηλιωτοπούλου, «'Η Κίνηση «'Ενωμένη 'Εθνική 'Αντίσταση 1940 - 1944»· κίνηση συμφιλώσεως»· Σωτ. Ριζᾶς, «'Η 'Ελλάδα, οί 'Ηνωμένες Πολιτεῖς και ή Εὐρώπη, 1961 - 1963»· Π. Μάτσης, «'Η Βιβλιοθήκη Γ. Μυλωνᾶ».

Δ. Βιβλιοθήκη.

Στὸ ἀντικείμενο αὐτὸ ἐργάσθηκε ὁ 'Ερευνητὴς τοῦ Κέντρου κ. Σωτ. Ριζᾶς. Κατέγραψε 263 βιβλία τοῦ Κέντρου.

Ε. 'Εξυπηρέτηση έρευνητῶν.

Τὸ Κέντρο ἔθεσε στὴ διάθεση έρευνητῶν ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐκπόνηση διδακτορικῶν διατριβῶν ἢ ἄλλων ἱστορικῶν και φιλολογικῶν μελετῶν χειρόγραφο και μικροφωτογραφημένο ἀρχεαὶκὸ ὑλικό. Μὲ τὸ ἀντικείμενο αὐτὸ ἀσχολεῖται ὁ 'Ερευνητὴς κ. Εὐθ. Σουλογιάννης και ή 'Ερευνήτρια κ. Μαρία Σπηλιωτοπούλου.

ΣΤ. 'Εξυπηρέτηση δικτύου Η/Υ.

'Η 'Ερευνήτρια κ. 'Ελένη Γαρδῖκα Κατσιαδάκη ἀπασχολήθηκε μὲ τὴν ἐπίβλεψη και ἐπίλυση προβλημάτων λογισμικοῦ τοῦ δικτύου Apple Macintosh τοῦ κτιρίου τῆς ὁδοῦ 'Αναγνωστοπούλου.

Μετὰ τὴ σχετική πρόταση πρὸς τὸ 'Ίδρυμα «Σταῦρος Νιάρχος», τὴν ὁποία εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ ὑποστηρίξει ὁ κ. Γεώργιος Ράλλης, τὸ ἴδρυμα ἐχρηματοδότησε τὸ Κέντρο μὲ ποσὸ δρχ. 32. 281.440, προκειμένου νὰ πραγματοποιηθεῖ ὁ ἐκσυγχρονισμὸς του στον τομέα τεκμηρίωση. Εἰδικώτερα τὸ πρόγραμμα ἐκσυγχρονισμοῦ προβλέπει : Μηχανοργάνωση τῆς λειτουργίας τῆς Βιβλιοθήκης και τοῦ 'Αρχείου τοῦ Κέντρου· Δημιουργία Τράπεζας πληροφοριῶν γιὰ τὰ προγράμματα τεκμηριώσεως τοῦ Κέντρου.

II. Δραστηριότητα ἐκτὸς Κέντρου

'Η Διευθύντρια τοῦ Κέντρου κ. 'Ελένη Μπελιᾶ εἶχε τὶς ἀκόλουθες δραστηριότητες: α. 'Ελαβε μέρος στὸ 'Επιστημονικὸ Συνέδριο μὲ τίτλο «'Ο Σύλλογος

πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων. Ἐκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἱδρυσίν του, 1899 - 1999», τὸ ὁποῖο συνῆλθε στὴν Ἀθήνα κατὰ τὸ διάστημα 9-11-Δεκεμβρίου 1999, μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων καὶ οἱ νεοελληνικὲς ἱστορικὲς σπουδές». β. Συνέταξε μονογραφία μὲ τίτλο «Ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων. Διαδρομὴ μιᾶς ἑκατονταετίας, 1899 - 1999», ἡ ὁποία περιελήφθη στὴ σειρὰ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων (ἀρ. 76, Ἀθῆναι 1999, σ. 420).

Ὁ Ἑρευνητὴς τοῦ Κέντρου κ. Ἀριστείδης Στεργέλλης α. Συνέταξε μελέτη μὲ τίτλο «Ἡ Λέσβος τῶν ἐτῶν 1880 - 1885 στὴν ἐφημερίδα «Νεολόγος» τῆς Κωνσταντινουπόλεως», ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθεῖ στὸ περιοδικὸ Λεσβιακά. β. Ἐλαβε μέρος σὲ ἐπιστημονικὸ συνέδριο γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Σάμου μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Ἡ πρώτη φάση τῆς παρουσίας τοῦ Ἰωάννη Κωλέττη στὴ Σάμο (1828 - 1829)».

Ἡ Ἑρευνήτρια τοῦ Κέντρου κ. Κάλλια Καλλιατάκη Μερτικιοπούλου συνέχισε τὴν ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου μονογραφίας μὲ τίτλο «Τὸ λόγιον Ἡράκλειον 1850 - 1880», ἡ ὁποία ἀφιερώνεται στὴ μνήμη τοῦ Ἑλευθ. Πρεβελάκη.

Ὁ Ἑρευνητὴς κ. Εὐθ. Σουλογιάννης α. Ἐδημοσίευσε μονογραφία μὲ τίτλο «Ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων στὴν Αἴγυπτον. Ἀπὸ τὴν ἀκμὴ στὴν παρακμὴ καὶ τὴν συρρίκνωση» (ἔκδοσις Δήμου Ἀθηναίων, Ἀθήνα 1999, σ. 357). β. Ἐδημοσίευσε μικρὰ ἄρθρα μὲ κεντρικὸν θέμα τὸν Ἑλληνισμό τῆς Αἰγύπτου. γ. Συνέχισε τὴν ἐπεξεργασία ὕλικου γιὰ τὴ σύνταξιν μονογραφίας μὲ θέμα τὴν ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Καΐρου. δ. Ἐλαβε μέρος σὲ δύο ἐπιστημονικὰ συνέδρια: τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Würzburg στὴ Γερμανία μὲ θέμα «Ἑλληνες ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον στὴν Αἴγυπτον (1830 - 1960)», τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων στὴν Ἀθήνα μὲ θέμα «Ἑλληνες τῆς Αἰγύπτου ἄρωγοι στὸ ἔργον τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων». ε. Ἀνέλαβε τὴν ἐπιμέλεια τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάλεκτα», τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ συνεχίσει τὴν ἔκδοσίν του ποὺ διεκόπη τὸ 1983. στ. Ἐλαβε μέρος σὲ δραστηριότητες γιὰ τὴν προβολὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Ἑρευνήτρια κ. Ἐλένη Γαρδία Κατσιαδάκη συνέχισε τὴν ἐπεξεργασία ὕλικου γιὰ τὴ σύνταξιν τῆς βιογραφίας τοῦ Ἰωάννη Ἀ. Βαλαωρίτη.

Ἡ Ἑρευνήτρια κ. Μαρία Σπηλιωτοπούλου ἔλαβε μέρος σὲ δύο ἐπιστημονικὰ συνέδρια: στὸ διεθνὲς συνέδριον τοῦ King's College στὸ Λονδῖνον «Domestic and International Aspects of the Civil War», μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Τὰ ἡμερολόγια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, 1947 - 1949»· στὸ συνέδριον τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου «Ὁ ἐλληνικὸς ἐμφύλιος. Ἀπὸ τὴ Βάρκιζα στὸ Γράμμο», μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Ἡ Κίνησις «Ἐνωμένη Ἀντίστασις»: κίνησις συμφιλίωσης».

Ὁ Ἑρευνητὴς κ. Σωτ. Ριζᾶς α. Ἐδημοσίευσε βιβλιογραφικὸ ἄρθρο μὲ τίτλο: «Greece and Cyprus: Toward a reinterpretation of the past» (Modern Greek Studies Yearbook 1999, University of Minnesota). β. Ἐλαβε μέρος στὸ Συνέ- τοῦ Τμήματος Πολιτικῆς Ἐπιστήμης τοῦ Πανιείου Πανεπιστημίου γιὰ τὸν Ἐμφύ- λιο, μὲ θέμα ἀνακοινώσεως «Ἡ πολιτικὴ διαμάχη στὴν Ἰταλία καὶ τὴν Ἑλλάδα, 1946 - 1949. Μιὰ συγκριτικὴ προσέγγιση».

Μὲ τιμὴ

Ἡ Διευθύντρια

Ἑλένη Μπελιῶ